

Riktlinjer

Styrdokument

Riktlinje för civil beredskap

Antaget av: Kommunfullmäktige
Datum: 2023-05-25
Gäller från och med: 2023-06-01
Ansvar uppföljning/uppdatering: Utvecklingschef

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar

Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund.....	4
2	Syfte.....	4
3	Mål med civil beredskap	4
4	Berörda lagar och andra regelverk	5
4.1	Kommunens ansvar	6
4.2	Geografiskt områdesansvar.....	6
4.3	Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF).....	6
5.	Ledningsstruktur	7
5.1	Kommunstyrelse	7
5.2	Krisledningsnämnd	8
5.3	Central krisledning.....	8
5.4	Krisledning sektorsnivå	9
5.5	Tjänsteperson i Beredskap (TiB)	9
5.6	Krisstöd.....	10
5.7	Lägsta acceptabla nivå.....	10
5.8	Utvärdering.....	11
6.	Kriskommunikation	11
7.	organisationsstruktur.....	11
7.1	Bemannning och krigsplacering.....	12
7.2	Externt stöd.....	13
8.	Kontinuitetsplanering.....	13
9.	Risk- och sårbarhetsanalys.....	13
9.1	Förbättringsområden	14
10.	Lägesbild	15
11.	Tystnadsplikt	15
12.	Lokaler.....	16
13.	Kommunala skyddsrum	16
14.	Utbildning och övning.....	16
15.	Rapportering	17
16.	Viktiga begrepp.....	17

1 Bakgrund

Kommunens planering för det civila försvaret utgår ifrån krisberedskapsarbetet eftersom många förmågor som byggs upp för att hantera kriser i fredstid även är relevanta vid höjd beredskap. För att effektivisera arbetet särskiljer Ulricehamns kommun inte de två områdena i det praktiska arbetet och använder begreppet ”civil beredskap” när man avser båda områdena. Hänsyn måste dock tas till att viss lagstiftning förändras vid höjd beredskap.

2 Syfte

Syftet med riktlinjen är konkretisera civil beredskap och beskriva hur kommunen ska arbeta för att minska sårbarheter i sin verksamhet samt skapa en god förmåga att hantera krissituationer i fred såväl som höjd beredskap med utgångspunkt från gällande lagar och vägledning.

Till denna riktlinje finns framtagna rutiner som ger mer detaljerad information och som fastställs av kommunchef, alternativt berörd sektor. Rutinerna omfattas i vissa fall av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3 Mål med civil beredskap

Kommunens mål med det civila beredskapsarbetet är att:

- Minska risken för- och konsekvensen av kriser.
- Hindra eller begränsa skador på egendom och miljö.
- Värna människors hälsa och personliga säkerhet.
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.
- Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig
- Bidra till att upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och att stärka försvarsviljan

4 Berörda lagar och andra regelverk

Kommunernas ansvar för civil beredskap regleras i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Där står bland annat:

Kommuner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner ska därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.¹

I överenskommelser² mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR) framgår vilka uppgifter utifrån LEH som kommunen ska prioritera och vilken statlig ersättning kommunen får för det arbetet.

Utöver ovanstående ligger följande regelverk till grund för denna riktlinje:

- Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. (FEH)
- Lag (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap.
- Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap.
- Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Förordning (1988:1215) om förfarandet hos kommuner, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.
- Förordning (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara.
- Lag (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.
- Ransoneringslag (1978:268)
- Förfogandelagen (1978:262)
- Arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262)
- Arbetstidsförordning (1982:901)

¹ 1 kap 1 § Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

² Överenskommelse om kommunernas krisberedskap. SKL 18/03101. Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar. SKL 18/01807.

- Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. (MSB 2018)

4.1 Kommunens ansvar

Kommunen ska arbeta förebyggande och minska sårbarheterna i sin samhällsviktiga verksamhet men även vidta de förberedelser som behövs för att kunna hantera en inträffad händelse i fredstid och höjd beredskap.

Vid en inträffad händelse eller höjd beredskap ska kommunen:

- Leda och bedriva kommunens samhällsviktiga verksamheter.
- Verka för att samordna de åtgärder som olika aktörer vidtar.
- Verka för att informationen till allmänheten samordnas.
- Sammanställa och rapportera lägesbild samt delta i eventuell samverkan på regional nivå eller hos annan aktör.
- Vidta och medverka till de åtgärder som krävs utifrån de lagar som aktiveras vid höjd beredskap eller beslut av regeringen.

4.2 Geografiskt områdesansvar

Förutom att kommunen har ett ansvar för sin egen verksamhet ska kommunen verka för samordning av de åtgärder som andra aktörer planerar och vidtar inom kommunens geografiska område, samt samordning av information till allmänheten. Ansvaret gäller både det förberedande arbetet och arbetet vid en inträffad händelse. På regional nivå är det länsstyrelsen som har det geografiska områdesansvaret och på nationell nivå är det regeringen.

4.3 Inriktnings- och samordningsfunktion (ISF)

Inte sällan är det flera olika aktörer, både interna och externa, som är aktiva under en kris. För att krishanteringen ska bli effektiv behöver aktörerna samverka i en så kallad inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). Man kan säga att en ISF är en utökad krisledning där både interna och externa aktörer ingår. Även stödfunktioner/staben kan utökas med representanter från övriga aktörer.

När någon aktör påtalar behovet av en ISF är det kommunens ansvar att sammankalla och moderera en sådan. I Ulricehamn är det den utefter händelsen det kommunchefen som tar beslutet att sammankalla en ISF. Den bäst lämpade sektorchefen är den som från kommunen deltar och fattar erforderliga beslut. Vid mötet ska aktörerna komma överens om vad

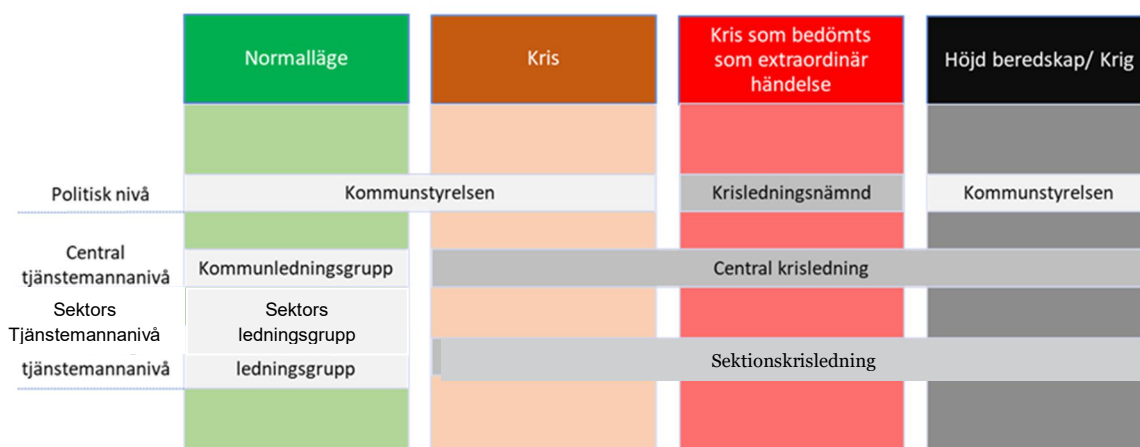
som ska uppnås med krisarbetet (= inriktning) och besluta vem som gör vad (= samordning).

Vid kriser hos tex. andra kommuner eller på regionnivå, kan Ulricehamns kommun behöva utse och skicka en representant till en annan organisations ISF.

För att olika aktörer lättare ska förstå varandra finns det i MSB:s ”Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar” framtaget en aktörsgemensam vokabulär, som delvis används i denna riktlinje, samt vissa förhållningssätt som alla aktörer ska arbeta utifrån.

5. Ledningsstruktur

Ledningsstrukturen ser olika ut beroende på vilken typ av händelse som inträffar vilket illustreras i bilden nedan.

5.1 Kommunstyrelse

Kommunstyrelsen leder kommunen vid alla tillfällen förutom vid en extraordinär händelse i fredstid då krisledningsnämnden kan ta över ledningsansvaret.

I samband med höjd beredskap förändras vissa formkrav vad gäller beslutsförhet, delegation etc. vilket framgår i Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. Ändringarna är till för att det ska vara lättare att bli beslutsför och ta snabba beslut vid höjd beredskap.

5.2 Krisledningsnämnd

Krisledningsnämnden är kommunens ledande politiska organ om kommunen drabbas av en kris i fredstid som klassas som en extraordinär händelse. Det är ordföranden i nämnden som beslutar om nämnden ska sammankallas, vilket främst görs när det finns ett stort behov av samordning och resursfördelning samt snabbt eller centraliserat beslutsfattande. Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av ett verksamhetsområde från övriga nämnder i kommunen i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsen. För mer information se *krisledningsnämndens reglemente*.

5.3 Central krisledning

På tjänstemannanivå finns en central krisledning. Den aktiveras vid en inträffad händelse när;

- en sektors egna rutiner eller resurser inte räcker till,
- flera sektorers/aktörer är aktiverade och det krävs samordning,
- händelsen berör kommunens geografiska område men inte en specifik kommunal verksamhet (tex. större olyckor, skogsbrand, terrordåd).
- det råder höjd beredskap.

Observera att den centrala krisledningen i normalfallet inte tar över ansvaret från eventuellt berörd sektor, ansvars- och närhetsprincipen fortsätter att gälla. Undantaget är kriskommunikation som hanteras och samordnas av den centrala krisledningen när den är aktiverad.

Den centrala krisledningen ansvarar för att informera kommunstyrelsens ordförande respektive krisledningsnämndens ordförande (alternativt vice ordförande) om inträffad händelse samt förbereda ev. beslutsunderlag m.m.

Den centrala krisledningen består av kommunchef, sektorschefer/representanter, kanslichef, kommunikationschef, ekonomichef, HR-chef, samt efter händelsens art utsedda tjänstepersoner. Några av dessa stödfunktioner är definierade i förväg, har namngivna ansvariga och förberedda funktionsbeskrivningar/checklistor. Om många stödfunktioner är aktiverade samtidigt kan dessa samordnas i en så kallad stab och den centrala krisledningen blir då en mer renodlad beslutsorganisation.

5.4 Krisledning sektorsnivå

Vid en händelse som inte kan hanteras enligt sektorns normala rutiner eller av annan anledning bedöms kräva utökat stöd, ska berörd sektors krisledning aktiveras och centrala krisledningen informeras.

Sektorsschef ansvarar för att det finns en förberedd och fungerande krisledning samt framtagna krisledningsrutiner/handlingsplaner för sektorn

5.5 Tjänsteperson i Beredskap (TiB)

Ulricehamns kommun har en 24/7 organisation för att snabbt kunna börja hantera en händelse. Vid en inträffad händelse har TiB som arbetsuppgift att

- Ta emot larm eller information via kommunens TIB-telefonnummer på icke kontorstid gällande allvarliga händelser som påverkar eller kommer att påverka den kommunala verksamheten, personalen eller kommunala anläggningar.
- Göra en första bedömning om händelsens omfattning och möjliga konsekvenser samt därefter avgöra vem som ska informeras och beroende på händelsens art vidta åtgärder.
- Kontakta kommunchef för att ge information om händelsen och få beslut om vilka åtgärder som ska vidtas. I övrigt kontaktas lämpliga personer på larmlistan, utefter händelsens art och omfattning.
- Kunna inställa sig för tjänstgöring i stadshuset i Ulricehamn inom 90 minuter från det att beslut om detta fattats av kommunchef.
- Starta kommunens krisstödsgrupp om så är lämpligt och ge instruktioner och information om den aktuella händelsen.
- Underrätta Ulricehamns energi AB (UEAB) om så är lämpligt och ge instruktioner och information om den aktuella händelsen.
- Starta och utöva initial krisledning för kommunens räkning, efter samråd med kommunchef.
- Samverka med eller stödja andra aktörer vid kris så som t ex polis, region, länsstyrelse eller grannkommuner.
- Alltid dokumentera och tidslogga händelser och åtgärder.
- Ha tillgång till WIS för dokumentation och omvärldsbevakning samt ha tillgång till Rakel vid händelse av omfattande telestörning.

5.6 Krisstöd

Krisstöd är att i det akuta skedet av en allvarlig händelse stödja individer och familjer, upprätta informations- och stödcentrum samt samverka med övriga organisationer som berörs av händelsen. Krisstöd är att ge så kallad ”psykologisk första hjälpen” som kortfattat innebär följande:

- Skapa mänsklig kontakt på ett empatiskt och icke-påträngande sätt.
- Ge de drabbade en omedelbar säkerhet och förmedla fysisk och emotionell trygghet.
- Lugna drabbade som är emotionellt berörda av händelsen
- Hjälpa drabbade att uttrycka sina akuta behov samt inhämta ytterligare nödvändig information
- Så snart som möjligt koppla samman drabbade med nätverk för socialt stöd.

5.7 Lägsta acceptabla nivå

Som ett led att förbereda sig för svåra förhållanden vid en extra ordinär händelse eller höjd beredskap har kommunens samhällsviktiga verksamheter definierat vilken den lägsta acceptabla nivån är för att kunna fullgöra sina åtaganden. Det är viktigt inför höjd beredskap eller andra svåra samhällsstörningar arbeta utefter vad som är mest prioriterat inom sin samhällsviktiga verksamhet

För äldreomsorg, hemtjänst, hemsjukvård, funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, förskola och grundskola är basal omsorg om vårdtagare och barn i fokus när verksamheterna beskriver den lägsta acceptabla nivån. Det viktigaste blir att tillgodose att vårdtagarna och barnen inte går hungriga, törstar eller fryser, att saniteten kan upprätthållas samt att sjukdomar och skador ska kunna förhindras och/eller tas omhand.

För verksamheterna fastighet, IT, kost och på UEAB så blir den lägsta acceptabla nivån att möjliggöra för de övriga samhällsviktiga verksamheterna i kommunen att fullgöra sina prioriterade åtaganden. Gällande el, dricksvatten, fiber m.m. så finns även det externa kundperspektivet med.

Den lägsta acceptabla nivån gällande ledning, krisledning och kriskommunikation är att kunna ha lokaler att arbeta i, att kunna samla beslutsfattare och nå ut med beslut och information.

5.8 Utvärdering

För att dra viktiga lärdomar som leder till ett förbättringsarbete ska det i nära anslutning efter en kris bestämmas hur händelsen ska utvärderas. Till exempel ska det beslutas vem som ska utföra utvärderingen, klargöras vem som är tänkt att få praktisk användning av utvärderingens resultat samt hur resultatet ska presenteras och till vem.

6. Kriskommunikation

Vid en kris är bra kommunikation A och O. *”Inriktning för kriskommunikation”* gäller vid kris och framhåller att vår kommunikation ska vara sann, tydlig och snabb.

Därutöver ska kriskommunikationen vara:

- Öppen
- Empatisk
- Ansvarstagande
- Proaktiv
- Samstämmig

Ulricehamns kommuns kriskommunikation ska också följa den inriktning som Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram i form av *”Kriskommunikationssamverkan i Västra Götaland, inriktning och rutiner”* samt *”När de ordinarie kanalerna inte fungerar eller räcker till, kriskommunikation under svåra förhållanden – en vägledning”*.

Det är viktigt att komma i gång med kriskommunikationen direkt vid första tecknet på en kris. Även om vi inte vet så mycket i inledningsskedet, är det bättre att gå ut med det vi vet än att vänta in mer information.

7. organisationsstruktur

Kommunens organisationsstruktur och verksamheter kan behöva anpassas vid en kris för att på bästa sätt hantera händelsen och begränsa eventuella konsekvenser. Det finns utpekad kommunal samhällsviktig verksamhet som ska prioriteras om det inte är möjligt att bedriva all ordinarie verksamhet.

För att underlätta en övergång från kris- till krigsorganisation och vice versa ändras organisationen så lite som möjligt. Vid högsta beredskap minskas dock verksamheten så att det endast bedrivs den samhällsviktiga

verksamhet som behövs vid krig. Därutöver anpassas organisationen utifrån de ytterligare uppgifter som kommunen kan få vid höjd beredskap, tex inom följande områden:

- Ransonering
- Stöd till Försvarmakten
- Utrymning/evakuering av invånare
- Inkvartering/mottagande av evakuerade
- Befolkningsskydd
- Nödutspisning
- Hantering av uppgifter om krigsfångar, värdeföremål och gravar

Även ordinarie samhällsviktiga verksamheter som ska bedrivas vid höjd beredskap kan behöva anpassas utifrån nya förutsättningar, tex. kan barnomsorg och kommunal ledning behöva ske dygnet runt, samt att verksamheten kan tvingas bedrivas på lägsta acceptabla nivå.

Eftersom kriser i fredstid och krig sällan utvecklas på det sätt som det planerats för är det viktigt att alla förberedda planer och organisationer har hög flexibilitet och snabbt kan anpassas utifrån händelsens karaktär.

7.1 Bemanning och krigsplacering

I Sverige gäller totalförsvarsplikt vilket innebär att alla som bor i landet och är mellan 16 till 70 år har en skyldighet att hjälpa till vid krigsfara och krig. Som en del i totalförsvarsplikten finns den allmänna tjänsteplikten som bland annat innebär att de som arbetar inom samhällsviktiga verksamheter är skyldiga att fortsätta arbeta (med vissa undantag) när det råder höjd beredskap och regeringen har beslutat om allmän tjänsteplikt.

Att krigsplacera personal innebär dock ett ganska stort administrativt arbete över tid, därför använder sig kommunen av den allmänna tjänsteplikten. För att följa upp att en tillräcklig stor del av kommunens personalstyrka är tillgänglig enligt tjänsteplikt (alltså inte är krigsplacerad någon annanstans) ska kommunen regelbundet (ca 1 gång/år) göra en disponibilitetskontroll hos Plikt- och prövningsverket av samtliga anställda.

Personal som eventuellt genom krigsplacering ingår i kommunens krigsorganisation kan enligt Förordning (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap 6 §, krigsplaceras med stöd i anställningsavtalet. Det innebär att den anställde inte kan tas i anspråk av någon annan arbetsgivare (tex. det militära försvaret) utan kommunens godkännande.

Förtroendevalda ska inte krigsplaceras eftersom det även vid höjd beredskap kan vara möjligt att genomföra val. För förtroendevalda som är krigsplacerade hos en annan verksamhet bör partiet utse en ersättare.

Vid höjd beredskap kan arbetsrättslig beredskapslag (1987:1262) aktiveras vilket kan innebära att tex. rätten till viss ledighet upphör och ett förbud mot fackliga stridsåtgärder. Även i arbetstidsförordningen (1982:901) finns det förändringar som kan träda i kraft vid höjd beredskap, tex. kan arbetstiden per vecka höjas till 60 timmar och kraven på veckovilan förändras.

7.2 Externt stöd

Kommunen ska vara beredd att både ge och ta emot stöd från andra kommuner och andra externa aktörer vid en kris. Vid höjd beredskap är kommunen skyldig att hjälpa en annan kommun som har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande för kommunen.

8. Kontinuitetsplanering

En viktig del i kommunens civila beredskap är att i förväg planera för hur konsekvenser av olika kriser kan begränsas i omfattning och förkortas tidsmässigt, vilket kallas kontinuitetsplanering. Kontinuitetsplaneringen kan bestå av tex. reservrutiner, extrautrustning, lagerhållning och bemanningsplanering. En kontinuitetsplan kan dock sällan följas slaviskt utan måste anpassas utifrån inträffad händelse.

Kontinuitetsplanering görs i första hand för Ulricehamns kommuns samhällsviktiga verksamheter.

9. Risk- och sårbarhetsanalys

Minst en gång per mandatperiod ska kommunen göra en kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalys som påvisar vilka risker som finns i kommunen och hur dessa kan påverka den egna verksamheten.

Som grund för den övergripande analys används de risk- och sårbarhetsanalyser som genomförs av respektive enhet/sector utifrån en kommungemensam mall.

Utifrån analysresultat samt utvärdering av inträffade händelser, tas åtgärdsförslag fram som ökar verksamhetens robusthet och förmåga att hantera kriser. Respektive sector ansvarar för att beslutade åtgärder genomförs inom sin verksamhet. Åtgärdsplan på kommunövergripande

nivå sammanställs i ett handlingsprogram för mandatperioden och fastställs av kommunfullmäktige vart fjärde år.

9.1 Förbättringsområden

Baserat på resultatet av *Risk- och sårbarhetsanalysen, gällande extraordinära händelse i fredstid 2023–2026*

Kommunen bör under mandatperioden fokusera att utveckla och förbättra följande områden.

- **Reservkraft.** I strategiska byggnader där kommunens samhällsviktiga verksamhet bedrivs bör elförsörjningen säkras ytterligare. Vid nybyggnation bör fast reservkraft beaktas
- **Utrymning, inrymning och skyddsläge.** Planering, utbildning och övning för att personal på ett rationellt sätt ha förmåga att hantera barn, elever, brukare, vårdtagare och personal vid ett hotande scenario. Samt se behovet av att anpassa lokaler och ett säkert kommunikationssystem.
- **Mottagande.** Planering för att kunna ta emot utrymda personer, internflyktingar frivilligresurser eller personal som förstärker verksamheten. Planeringen bör även tydliggöra platser som ska användas som samlingsplatser/trygghetspunkter.
- **Stärkt lagerhållning** Av drivmedel till kommunens fordon och reservkraft bör stärkas för att upprätthålla reservkraft och transporter.
- **Robust kommunikation.** Förmågan att kommunicera under störda förhållanden behöver stärkas.
- **Kontinuitetsplanering.** Kommunens samhällsviktiga verksamheter bör fortsätta att kontinuitetsplanera, för att kunna bedriva verksamheten på den lägsta acceptabla nivån under störda förhållanden, så kallade kontinuitetsplaner.
- **Upprätthålla krisledningsförmåga.** En väl fungerande krisledning, kriskommunikation och samverkan är avgörande för hur en extraordinär händelse hanteras. Kunskap, kompetens och planering behöver hållas vid liv internt i kommunkoncernen, likaså förmågan att samverka med polisen, räddningstjänsten, sjukvården, frivilliga m.fl.

- **Informationssäkerhet/IT-säkerhet.** Ulricehamn och Tranemo kommun delar IT-drift (samkom) och arbetar tillsammans gällande informationssäkerhet och IT-utveckling. I dagens sårbara digitala samhälle behöver kommunen ha en väl fungerande IT-säkerhet och informationssäkerhet. Arbetet behöver fortsätta utvecklas.
- **Klimatanpassning.** Klimatförändringarna kan innebära att förutsättningarna för att bedriva en rad olika samhällsverksamheter förändras. En ökad förekomst av extrema väderhändelser har blivit tydliga de senaste åren, såsom skyfall, torka och värmeböljor. Även mer gradvisa förändringar, som förhöjda havsvattennivåer, förändrade växtsäsonger och ökad risk för mögelangrepp eller röta bedöms kunna inträffa. Att möta sådana störningar kan tas med i kontinuitetsplaneringen som nämndes ovan. Utöver det behöver kommunen, inom ramen för den långsiktiga samhällsplaneringen, beakta nödvändiga klimatanpassningsåtgärder.

10. Lägesbild

För att få överblick och struktur vid en kris ska en lägesbild skapas. En kommungemensam lägesbild tas fram, som ska innehålla

- Fakta/information (indelad i bekräftad och obekräftad).
- Antaganden (indelad i troligt, bästa och sämsta utfall).
- Åtgärder (indelad i inom kommunen och andra aktörer).
- Kommunikation (indelad i internt och externt).

När många aktörer är inblandade i en händelse skapas även en samlad lägesbild av alla aktörers information vilket ger en övergripande aktörsgemensam helhetssyn.

11. Tystnadsplikt

Den som deltar eller har deltagit i en kommuns arbete med civil beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad hen har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden, eller

4. ett företags affärs- eller driftsförhållanden³.

12. Lokaler

I kommunen finns det förberedda lokaler för krisledning som har utrustats med hjälpmedel som underlättar arbetet. Exakt vilka lokaler och vilken utrustning specificeras i sekretessbelagd underliggande rutin till denna riktlinje.

13. Kommunala skyddsrum

I händelse av regeringen utlyser höjd beredskap, ska de kommunala skyddsrummen, som finns i kommunens fastighetsbestånd inom 48h rensas ut och iordningsställas till skyddsrum. Allmänheten behöver vid behov få tillgång till skyddsrummen alla dygnets timmar.

14. Utbildning och övning

Det är viktigt att regelbundet utbilda och öva kommunen i civil beredskap. Nedan finns grundstrukturen för kommunens utbildningsplan. En detaljerad utbildningsplan fastställs av kommunchef för varje mandatperiod.

- Kommunstyrelse och krisledningsnämnd utbildas/övas minst en gång per år, ansvarig för att detta görs är kommunchef i samarbete med krisberedskapssamordnare.
- Central – och sektors krisledning utbildas/övas minst en gång per år, ansvarig för att detta görs är kommunchef och respektive sektorschef i samarbete med krisberedskapssamordnare.
- Övriga förtroendevalda och anställda ska regelbundet få den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna hantera sina uppgifter vid en händelse.
- Nyckelfunktioner/roller inom kommunens arbete, exempelvis kommunikatör och TiB kopplat till civil beredskap ska delta i externa aktörers (tex. MSB och länsstyrelsen) seminarier och utbildningar.

³ Förkortad text från 7 kap 1§, Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Minst en gång per år ska berörda rutiner, checklistor m.m. gås igenom och vid behov uppdateras.

15. Rapportering

Kommunen ska hålla Länsstyrelsen informerad om det förberedande beredskapsarbete som vidtas samt vid faktiskt händelse rapportera kommunens lägesbild.

16. Viktiga begrepp

Kris, extraordinär händelse eller samhällsstörning

Kris. Inom Ulricehamns kommun används ordet kris som ett samlingsbegrepp för de händelser som påverkar kommunen på sådant sätt att normala rutiner, resurser och/eller beslutsvägar inte räcker till. Kriser kännetecknas ofta av ett stort behov av samordning och samverkan med andra aktörer, snabba beslut utifrån begränsat informationsunderlag och snabb kommunikation internt och externt.

I andra sammanhang kan snarlika begrepp användas, såsom:

Extraordinär händelse, används i lagstiftningen och definieras som: En händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser.

Samhällsstörning, används i MSB:s vägledningar med följande definition: De företeelser och händelser som hotar eller ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället.

Krisberedskap + Civilt försvar = Civil beredskap

Arbete som är gjort inom krisberedskapen har man stor nytta av även i det civila försvaret och vice versa. Till exempel är kontinuitetsplaner för att kunna hantera längre strömavbrott lika viktiga i fredstid som vid höjd beredskap. Det är alltså ofta åtgärder, kontinuitetsplaner m.m. är både en del av krisberedskapen och det civila försvaret. För att effektivisera arbetet särskiljer vi därför inte områdena när det inte är nödvändigt. Det gemensamma begreppet för båda områdena är civil beredskap.

Militärt försvar + Civilt försvar = Totalförsvar

Sveriges totalförsvaret består av det militära och det civila försvaret. Det civila försvaret innefattar allt som behövs för att samhället grundläggande funktioner ska fungera vid höjd beredskap och omfattar både offentliga och privata aktörer.

Utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret är att det under minst tre månader ska kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid.

Höjd beredskap – Skärpt eller högsta beredskap

Regeringen kan besluta om höjd beredskap om Sverige är i krigsfara eller om det råder utomordentliga förhållanden på grund av att det är krig utanför Sveriges gränser eller att Sverige har varit i krig eller krigsfara.

Höjd beredskap delas in i två nivåer; Skärpt beredskap och Högsta beredskap, där högsta beredskap innebär att Sverige är i krig.

Vid höjd beredskap tillämpas ett antal lagar automatiskt, vilket tex. innebär att allmän tjänsteplikt börjar gälla. Ytterligare lagar kan tillämpas efter beslut av regeringen.

Samhällsviktig verksamhet

MSB:s definition av samhällsviktig verksamhet är: ”Verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.”.

Det finns en framtagen lista över Ulricehamns kommunens samhällsviktiga verksamheter, både inom den egna verksamheten och hos andra aktörer inom kommunens geografiska område. Listan är en viktig grund i kommunens kris- och kontinuitetsplanering samt andra analysarbeten och ska uppdateras minst vartannat år.

Tre grundläggande principer

Det finns tre viktiga principer som Sveriges regelverk rörande samhällsskydd utgår ifrån:

Ansvarsprincipen, innebär att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden också har ansvaret vid en kris. I ansvaret ingår även att samverka med övriga berörda aktörer (så kallad utökad ansvarsprincip).

Närhetsprincipen, innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen, innebär att verksamheten under en kris ska fortsätta fungera som vid normala förhållanden så långt det är möjligt. Det ska inte göras större förändringar i organisationen än vad situationen kräver.

Undantag från dessa principer kan göras vid extraordinära händelser, se kapitel om krisledningsnämnd. Vid höjd beredskap kan ett antal så kallade fullmaktslagar träda ikraft som också kan frångå dessa grundprinciper.